Version 1.02
Projekt 7635
Upprättad 2025-10-05
Reviderad 2026-09-02
Korrektur 2025-11-21

PM Fågel Climate Arena, Sunne kommun

HENRIC ERNSTSON **KONSULT**

1 Sammanfattning

I en samrådskommentar har frågan om skogshöns i området kring Bobergsmossen tagits upp. Med anledning av detta har en riktad inventering genomförts i området. Syftet med inventeringen har varit att undersöka främst Bobergsmossen och att identifiera eventuella tecken på att området skulle kunna utgöra en spelplats eller ett häckningsområde för skogshöns.

Inventeringen har genomförts genom observationer av fåglar mellan klockan 06.30 och 10.00 vid tre tillfällen. Även närområdet kring Bobergsmossen har observerats vid dessa tillfällen.

Inom eller i direkt anslutning till planområdet finns inga tidigare noteringar av skogshöns. Vid inventeringen noterades tolv fågelarter, men inga skogshöns observerades.

Tre fågelarter är listade som hotade enligt Artdatabanken (Artdatabanken, 2024).

Som en generell skyddsåtgärd finns förslag om att ”Bulleralstrande arbeten ska inte etableras under perioden 1 mars– 31 juli, dock kan redan etablerade arbeten som är störande i form av buller osv. samt startade innan denna period fortsätta under häckningsperioden”. Detta för att minimera störningar för häckande fåglar inom- och inom närområdet till exploateringen.

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning 2

2 Syftet med inventeringen 3

3 Bakgrund 3

4 Allmän beskrivning av området 3

4.1 Resultat av den riktade inventeringen 3

4.2 Analys, nya och tidigare fynd 4

5 Artfakta 5

6 Litteraturförteckning 7

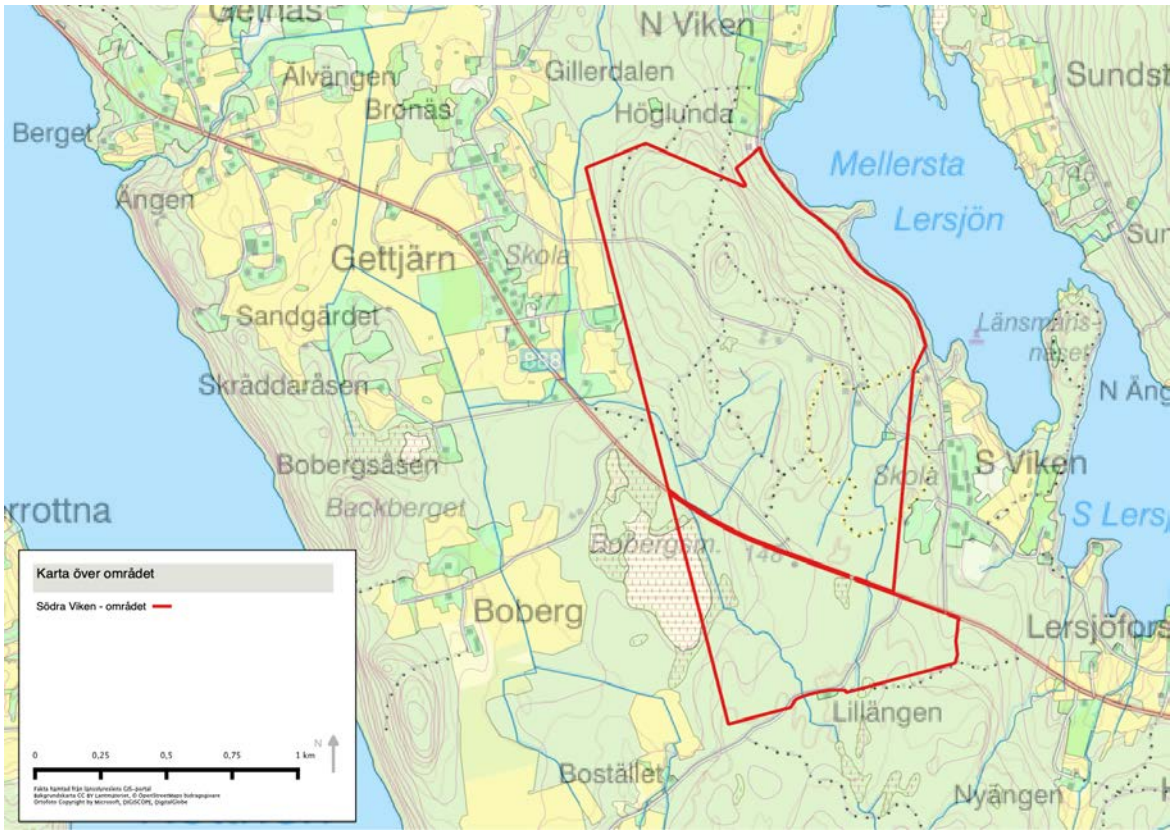
Bilaga A Artlista från den riktade inventeringen av området 9

2 Syftet med inventeringen

En riktad inventering mot skogshöns har genomförts kring och på Bobergsmossen.

3 Bakgrund

Syftet med en den riktade inventeringen är att bedöma en fråga som har uppkommit i samband med samråd om en detaljplan för området. De södra delarna av planområdet består av produktionsskog samt en stor myrmark. Den riktade inventeringen har skett utifrån att det eventuellt skulle kunna förekomma skogshöns i området. Detta har föranlett att delområdet söder om vägen har besökts vid tre tillfällen 30/4, 13/5 och 3/6, och fåglar observerats både norr och söder om vägen vid dessa tillfällen, och spelats in, men några skogshöns är inte funna vid inventeringen.

Figur 1 Karta över området med Bobergmossen i västra delen, söder om befintlig väg.

4 Allmän beskrivning av området

Området utgörs av ett mycket stort skogsområde som ligger i direkt anslutning till Södra Viken skogsbruksskola. I området finns delar som används för skolundervisning och större del av området består av hårt brukad skog eller kalhygge. Södra delarna av området utgörs av en mosse, Bobergmossen samt delar med äldre "bondskog" som är avverkningsbar, detta väster om ett dike som grävts och ingår i ett dikningsföretag.

4.1 Resultat av den riktade inventeringen

Vid den riktade inventeringen i området noterades 12 olika fågelarter i området 6Bilaga A). Av de 12 arterna är tre arter upptagna på Rödlistan (SLU Artdatabanken, 2020) som hotade eller nära hotade. Flera av de 12 arterna är

även med i listor för fridlysning samt Bernkonventionen och Fågeldirektivet.

Tabell 1 De sex arterna som observerades inom inventeringsområdet vid inventeringen.

Rödlistade	Artnamn	*Vetenskapligt namn*
VU	Stare	*Sturnus vulgaris*
NT	Rödvingetrast	*Turdus iliacus*
NT	Spillkråka	*Dryocopus martius*

Några indikationer om skogshöns återfanns inte på myren, inte heller hördes något spel eller revirhävdande i området.

4.2 Analys, nya och tidigare fynd

I och med uttag från artportalen (Artdatabanken, 2024) för hela området och en buffert om 300 meter noteras det bland annat fynd av lappuggla *Strix nebulosa*, spillkråka *Dryocopus martius* och mindre hackspett *Dryobates minor*. När det gäller lappuggla är detta en fågel som normalt inte förekommer häckande i denna del av landet, utan längre norr ut. På senare tid har den dock blivit mer stationär i norra Värmland och enligt uppgift även häckande i nordligaste Värmland. Arten bedöms inte ha en lämplig miljö i området och bedöms inte som häckande, utan främst födosökande om det är dåligt sorkår. Detta gör att lappugglan inte anses vara någon art som påverkas av en eventuell exploatering. När det gäller spillkråka och mindre hackspett, så kan de komma att påverkas vid en exploatering. Mindre hackspett finns rapporterad söder om planområdet och den miljö som är mest lämplig till arten är främst knuten till naturområden utmed vattnet respektive sluttningen ned mot sjön, då dessa områden är lämplig skogsmiljö för arten. Dessa områden har bland annat delvis högre naturvärden och under resans gång har de också uteslutits från detaljplanen så att de inte ska påverkas av exploateringen. Detsamma gäller spillkråkan men denna är också en opportunist som utnyttjar de kalhyggen som finns söder om vägen, som även de har uteslutits ur detaljplanen. Där med bedöms inte arterna påverkas av en exploatering.

Gällande de nya arterna som är noterade, så bedöms det inte som deras primära livsmiljöerna som påverkas vid en exploatering, detta gällande stare *Sturnus vulgaris*, som föredrar jordbruksmark. Rödvingetrasten *Turdus iliacus* är en fågel med en minskande trend som verkar gå i takt med att klimatet värms upp, då det är en art som främst hör kallare skogsområden till. Det har blivit en nationell förskjutning av arten under senare tid att den drar sig norr ut.

4.2.1 Generell skyddsåtgärd

Som en generell skyddsåtgärd finns förslag om att ”Bulleralstrande arbeten ska inte etableras under perioden 1 mars– 31 juli, dock kan redan etablerade arbeten som är störande i form av buller osv. samt startade innan denna period fortsätta under häckningsperioden”. Detta för att minimera störningar för häckande fåglar inom- och inom närområdet till exploateringen.

5 Artfakta

De arter som särskilt diskuteras nedan är arter som tidigare har observerats respektive nya rödlistade observerade arter.

5.1.1 Rödvingetrast *Turdus iliacus*

Rödvingetrast häckar gärna på marken och blir mer talrik ju längre norrut man kommer i Sverige.

5.1.1.1.1 Hot

Som hot mot rödvingetrast nämns bland annat markavvattning och det intensiva skogsbruket då de häckar i blandskog och lövskog i södra delarna av Sverige.

5.1.1.1.2 Föredragen livsmiljö

Biotoper som är listade i Artfakta (Artdatabanken, u.d.):

Småbiotoper; Buskmark; Öppna gräsmarker; Granskog; Åkermark; Barrskogsbete; Triviallövhage; Kärrblandskog; Löv-/barrblandskog; Lövskog; Triviallövskog; Ädellövskog

5.1.1.1.3 Analys och slutsats

Rödvingetrast häckar i de flesta skogsmiljöer men är en karaktärsfågel i fjällbjörkskogen där den bygger bo i fjällbjörk. I söder föredrar den blandskog och lövskog.

En exploatering av området bedöms inte påverka populationen lokalt eller regionalt. Det finns liknande livsmiljöer i direkt närhet.

5.1.2 Spillkråka *Dryocopus martius*

Spillkråkan lever i barr- eller blandskog men även i ren lövskog (t.ex. bokskog). De tätaste populationerna förefaller finnas i äldre, variationsrik blandskog med gott om död ved och gamla träd. Varje par utnyttjar 400–1 000 hektar skog beroende på skogens kvalitet (glesast i ensartade norrlandsbarrskogar). I optimal biotop finns dock betydligt tätare populationer (ett par/100 ha). Arten förekommer till och med i områden med ganska intensivt skogsbruk och stor utbredning av kalhyggen, men är alltid beroende av grova träd för häckningen.

5.1.2.1.1 Hot

Ett stort hot är avsaknad av grov död ved samt grova levande träd då dessa används som boplatser. Det moderna skogsbruket gör att omloppstiderna för skogen är tät och där med försvinner de mest lämpliga milöjerna fort för spillkråkan. Viss kompensation finns i och med att de går på befintliga stubbar, men modern stubbrytning gör att dessa miljöer också försvinner.

5.1.2.2 Föredragen livsmiljö

Biotoper som är listade i Artfakta (Artdatabanken, u.d.):

Barrskog; Ädellövskog; Löv/barrblandskog; Lövksog; Triviallöskog; Småbiotoper; Mänsklig störd mark; Öppna myrbiotoper

5.1.2.2.1 Analys och slutsats

Spillkråkan förekommer även i områden med intensivt skogsbruk och stora hyggen, men är helt beroende av

grovstammiga träd för häckning. Så länge sådana träd finns kvar inom reviret tycks spillkråkan kunna tolerera även stora inslag av kalhyggen.

Revirstorleken varierar mellan 400 och 1 000 hektar beroende på skogens kvalitet – med de glesaste populationerna i ensartade Norrlandsbarrskogar. I mer optimala biotoper, där skogen är rik på gamla träd och död ved, kan tätheten uppgå till ett par per 100 hektar.

På våren (mars–maj) hackar spillkråkan ut ett stort bohål, oftast i levande eller döda träd med en stamdiameter på minst 30–40 cm i brösthöjd. Den häckar också relativt ofta i gamla bohål.

I södra Sverige bedrivs skogsbruket i regel på ett sätt som gynnar artens överlevnad – mycket tack vare en hög andel privata skogsägare, snabb skogstillväxt och varierad trädslagsblandning. Trots detta råder i vissa områden brist på lämpliga boträd, vilket kan leda till att häckningen sker i samma träd flera år i följd.

En viss kompensation för habitatförlusten finns i det ökade födounderlaget – främst hästmyror – som gynnats av hyggesbruket och de varmare miljöerna i hyggeskanter och bryn. Dessa utgör viktiga födokällor för spillkråkan.

Vid avverkning bör man rutinmässigt lämna enstaka gamla, grova tallar (gärna även små grupper). Populationen bedöms inte påverkas av en eventuell exploatering.

5.1.3 Stare *Sturnus vulgaris*

Staren häckar i anslutning till jordbrukslandskap, i tätorter eller andra öppna marker. Staren är under häckningstid helt beroende av öppna gräsmarker med kortvuxet fältskikt.

5.1.3.1.1 Hot

En stor faktor som påverkar staren är nedläggning av jordbruk, liksom en ensidig inriktning mot till exempel vallodling i skogsbygder eller spannmålsodling i slättlandskap. Dessutom minskar förbättrad dränering av jordbruksmark tillgången på föda och försvårar starens födosök, vilket är mycket negativt för arten.

5.1.3.1.2 Föredragen livsmiljö

Biotoper som är listade i Artfakta (Artdatabanken, u.d.):

Granskog; Barrskogsbete; Triviallövhage; Kärrblandskog; Löv-/barrblandskog; Lövskog; Park och trädgård; Triviallövskog; Ädellövskog

5.1.3.1.3 Analys och slutsats

Staren föredrar kortsnaggade naturbetesmarker framför kultiverade betesmarker och följer ofta efter kor eller andra betande djur. Den nyttjar också gräsmattor, vägkanter, nysådda åkrar och liknande miljöer. Under sommarens och höstens flyttning ses ofta stora flockar på nyskördade vallodlingar eller annan åkermark.

Trots en kraftig minskning sedan 1970-talet är staren fortfarande en av de vanligaste och mest spridda fågelarterna i södra och mellersta Sverige. Den häckar från sydligaste Skåne upp till Norrland, men är numera sällsynt eller saknas helt i stora delar av Norrlands inland och fjällkedjan. Även i Norrlands kustland förekommer arten relativt sparsam. De tätaste bestånden finns i slättbygderna i Götaland och Svealand, inklusive Öland och Gotland. Enligt häckfågeltaxeringar har den svenska populationen minskat mer eller mindre kontinuerligt sedan åtminstone 1970-talet. Under häckningstiden är staren beroende av gräsmarker med kort vegetation inom rimligt avstånd från boet (mindre än 1 km) för att hitta föda. Igenplantering eller igenväxning av betesmarker är starkt negativt, då det leder till att födosöksmiljöer försvinner. Även högre vegetation till följd av försämrad hävd eller ökad gödsling har negativa effekter av samma skäl.

En exploatering av området bedöms inte påverka dess optimala livsmiljö och där med inte populationen, var sig lokalt eller regionalt.

5.1.4 Mindre hackspett *Dryobates minor*

Mindre hackspetten lever i löv- och blandskog med förekomst av äldre lövträd, i södra Sverige särskilt ädellövträd. Under vintern kan födosök ske även i äldre grandominerad skog, troligen för att den ger bättre skydd. För häckning krävs döda lövträd, men boträd är sannolikt sällan en begränsande faktor. Däremot utgör födotillgången under senvinter och vår en begränsande faktor. När en individ har häckat i ett område stannar den i detta nästan undantagslöst där resten av sitt liv. En hona kan häcka tillsammans med två hanar i olika revir (polyandri) och någon gång kan en hane häcka med två honor i olika revir. Under vinterhalvåret och våren utgörs födan till stor del av långhorningslarver och andra skalbaggslarver som lever i och under bark på döda grenar (diameter vanligen 1–5 cm), i murken ved och i torrgrenspetsar.

För att häcka framgångsrikt behöver ett par cirka 40 ha äldre lövdominerad skog inom ett område på upp till 200 ha. Både hona och hane hävdar överlappande revir på omkring 100 ha under en dryg månad före äggläggning. Revirets storlek ökar med lövskogens uppsplittring. Under vintern utsträcks födosöket till ett större område på flera hundra hektar, men varje individ återvänder till samma natthål kväll efter kväll. Arten häckar i murkna lövträdsstammar eller stubbar (oftast klibbal eller björk), vanligen 3–7 meter över marken. Ett nytt bohål hackas ut varje vår, men även under andra årstider kan nya natthål hackas ut.

5.1.4.1.1 Hot

Mindre hackspetten missgynnas av gallring i löv- och blandskogar, om lövträd tas bort. Vidare så missgynnas arten starkt genom avverkning av äldre lövträd, omföring av lövträdslundar och blandskogsbestånd till barrskog samt genom dränering och avverkning av al- och björkkärr. Mindre hackspetten missgynnas även starkt av sådan landskapsvård som innebär röjning eller gallring av täta strandskogar och alkärr samt borttagande av murkna träd och grenar. Nedhuggning av äldre hagmarksbjörkar och alar är också negativt. Omhamling av gamla lindar är starkt negativt, eftersom de ofta utgör de värdefullaste träden för födosök.

5.1.4.1.2 Föredragen livsmiljö

Biotoper som är listade i Artfakta (Artdatabanken, u.d.)

Björkskog; Ekhage; Triviallövhage; Ädellövhage; Ekskog; Löv-/barrblandskog; Lövskog; Park och trädgård; Granskog; Klibbalkärr; Kärrblandskog; Mossebjörkskog

5.1.4.1.3 Analys och slutsats

Mindre hackspetten lever i löv- och blandskog med förekomst av äldre lövträd, För att häcka framgångsrikt behöver ett par cirka 40 ha äldre lövdominerad skog inom ett område på upp till 200 ha. Revirets storlek ökar med lövskogens uppsplittring. I områdets närhet finns en observation. I planområdet finns områden som skulle kunna utgöra lämpliga revirmarker och dessa har uteslutits då de ligger närmast stranden, i sluttningen ned från högsta punkten. En exploatering bedöms där med inte påverka arten.

6 Litteraturförteckning

Artdatabanken. (05 2024). *Artfakta*. Hämtat från www.artfakta.se

Artdatabanken. (01 2024). *Artportalen*. Hämtat från https://artportalen.se/

SLU Artdatabanken. (2020). *Rödlistade arter i Sverige 2020*. Uppsala: SLU.

Bilaga A Artlista från den riktade inventeringen av området

Tabell 2 Arter som är noterade i området under inventeringarna.

Rödlistade	Artnamn	Vetenskapligt namn
	Trädpiplärka	Anthus trivialis
	Härmsångare	Hippolais icterina
	Tofsmes	Lophophanes cristatus
	Ringduva	Columba palumbus
	Svarthätta	Sylvia atricapilla
VU	Stare	Sturnus vulgaris
NT	Rödvingetrast	Turdus iliacus
	Gransångare	Phylloscopus collybita
	Bofink	Fringilla coelebs
NT	Spillkråka	Dryocopus martius
	Bofink	Fringilla coelebs
	Lövsångare	Phylloscopus trochilus